

Celosvetový deň modlitieb za mier

Vyzval naň na dnes pápež František, aby sme sa pokúsili odvrátiť nebezpečný mrak zla a utrpenia, ktorý hrozí nielen Sýrii. Ruský prezident Vladimir Putin po skončení summitu v Petrohrade informoval, že sa opäť stretol medzi štyrmi očami s prezidentom USA Barackom Obamom. Na schôdzke, ktorá trvala 20-30 minút hovorili o Sýrii, nie však o Edwardovi Snowdenovi, ktorý prezradil tajné americké programy sledovania internetovej a telefonickej komunikácie. Podľa Putina si s Obamom vymenili názory, ale v otázke Sýrie sa nezhodli. Putin oznámil, že ministri zahraničných vecí oboch krajín Sergej Lavrov a John Kerry sa čoskoro stretnú, aby „diskutovali o tomto bolestivom probléme“. Sýrski povstanci sa v stredu zmocnili kresťanskej dediny Malúlá v strednej časti krajiny. Po obsadení lokality začali povstanci miestnych ponižovať a zastráňovať. Vyplienili aj miestny farský úrad, zničili sošky a nútili kresťanov, aby

skandovali „Alah je veľký“. Po niekoľkých hodinách dedinu ostrelovalo vládne letectvo, ktoré odtiaľ povstalcov vyhnalo. V občianskej vojne, ktorá vypukla pred vyše dvoma rokmi, bojuje len niekoľko desiatok kresťanov. Režim v konflikte podporuje sekta alavitov, ku ktorej patrí aj Bašár Asad, na strane opozície bojujú väčšinou sunniti. Časť kresťanov vždy bola a je v opozícii voči režimu Asadovcov, ale mnohí sa napriek tomu obávajú, že za vlády islamistov dôjde k represiam voči kresťanskej menšine. Asadovský režim, ktorý je pri moci od 60. rokov, sa vždy opieral o zložené spojenectvo alavitov, vodcov kresťanských a sunnitských komunít i vplyvných solventných sunnitských obchodníkov z Damasku a Aleppa., v Sýrii žije asi 850 000 kresťanov, čo je 4,5 percenta obyvateľstva, pričom asi 400 000 sú katolíci hlásiaci sa k sýrskej, maronitskej, chaldejskej či arménskej cirkvi.

JÁN FELIX, Šport 07/09/2013

Svätci z katakomb

RÍM - Tisíce kostier z kresťanských katakomb v Ríme rozoslal Vatikán v 16. storočí do miest v dnešnom Nemecku, Rakúsku a Švajčiarsku. Nahradili relikvie svätcov zničené počas reformácie. „Svätcov z katakomb“ tam postupne obliekali do rúch, zdobili šperkmi a potom vystavili v chrámoch, aby kresťanom pripomínali silu viery a pominuteľnosť pozemského života. Teraz sa po prvý raz ocitli spolu - v knihe amerického historika Paula Koudoumarisa: Božské telá - kultové poklady a zázrační svätci z katakomb.

Sv. Getreu, Ursberg, Nemecko

V relikviári Kostola Jána Krstiteľa odpočívajú pozostatky tohto kresťanského mučeníka.

Sv. Valentín, Waldsassen, Nemecko Jeho relikvie vyzdobili mníšky cisterciánskeho kláštora Waldsassen v Bavorsku.

Sv. Albert, Burgrain, Nemecko Väčšinou nešlo o martýrov, ani o kanonizovaných svätcov, pripomína autor knihy. Nový Čas 09/09/2013

Končia mariánske púte pod holým nebom

Mariánske púte patria medzi najsilnejšie tradície medzi katolíckymi veriacimi. Práve v tomto období vrcholí obrady pod holým nebom. Začínajú sa v júli odpustom v Levoči. Dnešný cirkevný sviatok narodenia Panny Márie prilákal tisíce pútnikov do malej vesky pri Košiciach. Tamojší chrám vraj ukrýva zázračný obraz.

Mariánske púte, ktoré sú najpočetnejšie, sa tradične odohrávajú pri chrámoch. Tisíce veriacich by sa do nich nevošli, preto sa na slávenie využívajú voľné plochy okolo nich. Nejde len o cirkevnú prax.

Gabriel Ragan, liturgista: „Napokon je to aj pri takých menších slávnostiach niektorých obcí, že tiež sa konajú vonku, z toho dôvodu, aby všetci vytvárali jedno spoločenstvo.“

Redaktorka: „Po Levoči sa pútnici presúvajú do Gaboltova, Lutiny, Klokočova, a dnes do Ma-

lej Viesky. Tunajší chrám opatruje údajne zázračný obraz Panny Márie. Ide o kópiu obrazu, ktorý bol pôvodne v Maďarsku v obci Máriapócs. Tam vraj obraz ronil slzy. Keď sa jeho kópia dostala do Malej Viesky, podľa tradície sa neúrodné miesto zmenilo na úrodné.“

Stanislav Stronček, správca pútnického miesta: „Už od roku 1774 je zmienka, že tuná prichádzali pútnici zo širokého okolia.“

Redaktorka: „Sezóna takzvaných mariánskych odpustov pod holým nebom je od júla do októbra. Podľa tradičných pútnikov tohtoročná sezóna vzhľadom na počasie vyšla.“

Anketa

Opýtaný 1: „Je to krajšie, áno, je to tak v prírode a stromy okolo a tak.“

Opýtaná 2: „Určite je to iné, človek tak viac cíti Boha v tej prírode.“

Stanislav Stronček, správca pútnického miesta: „Ja som tu osem rokov a zatiaľ chvalabohu každý rok je tu krásne počasie.“

Redaktorka: „Aj pre samotných kňazov má slúženie mimo chrámu svoju atmosféru.“

Stanislav Stolárik, pomocný biskup Košickej arcidiecézy: „Má to svoje čaro a dá sa povedať, že tak, ako dnes, keď vyjde takto nádherné počasie, tak sa cítíme ako v tom nádhernom veľkom Božom chráme, ktorým je celý svet.“

Redaktorka: „Pútnici prichádzajú prosieť o súdržnosť rodiny, či uzdravenie z choroby, ale aj ďakovať. Pre mnohých je to aj čas na meditáciu, či oddych. Posledná mariánska púť pod holým nebom na východe bude pri kostole na kopci v Obišovciach začiatkom októbra.“

Diana Murdziková
STV 1, 08/09/2013

SAV vyznamenala znalca Cyrila a Metoda

„Narodil som sa v meste, odkiaľ pochádzajú aj solúnski bratia Cyril a Metod, ktorí mali obrovský vplyv na vašu históriu. Ich odkazom sa zaoberám po celý život. Aký iný, než pozitívny vzťah by som mohol mať k vašej krajine?“ odpovedal včera na otázku Pravdy emeritný profesor Antonius Emilius Tachiaos. Tento 82-ročný grécky vedec si do bratislavského Primaciálneho paláca prišiel prevziať medzinárodnú cenu Slovenskej akadémie vied za vynikajúce dielo v oblasti vied o spoločnosti a kultúre. Slávnostne mu ju odovzdal súčasný predseda SAV Jaromír Pastorek. Profesor Tachiaos je v súčasnosti v Grécku považovaný za najväčšieho odborníka na cyrilo-metodskú problematiku. Od roku 1966 vyučoval na Univerzite v Solúne cirkevné dejiny a literatúru Slovanov, istý čas bol dekanom tamojšej teologickej fakulty. Pôsobil aj ako šéfredaktor časopisu Cyrillomethodianum, zúčastnil sa na desiatkach svetových konferencií, je čestným doktorom viacerých vysokých škôl - v Sofii, Paríži či New Yorku. Vo svojej bohatej publikačnej činnosti sa zaoberá najmä grécko-slovanskými historickými a kultúrnymi vzťahmi. Napísal 21 kníh, publikoval okolo 70 vedeckých článkov. V najnovšej knihe Solún a svet Slovanov, ktorú verejnosti predstavil v marci, sa bohato zmieňuje aj o Slovensku. „Som v Bratislave po druhý raz a som tu naozaj rád. Za ocenenie, ktorého sa mi tu dostalo, som hlboko vďačný,“ zdôraznil grécky hosť, ktorému naša najvyššia vedecká inštitúcia vyznamenanie udelila pri príležitosti tohtoročného 1150. výročia príchodu vierozvestcov na územie terajšieho Slovenska. Zároveň vyzdvihol spoluprácu s niekoľkými slovenskými odborníkmi na byzantológiu - najmä s významným historikom a slavistom Vladimírom Matulom z Historického ústavu SAV, ktorý, žiaľ, začiatkom roku 2011 zomrel.

Som v Bratislave po druhý raz a som tu naozaj rád. Za ocenenie, ktorého sa mi tu dostalo, som hlboko vďačný. Antonius Emilius Tachiaos

Pravda 07/09/2013

Záhadná osada pod Tatrami

O dedine pod Dračím štítom nikto nič nevie

Už pár týždňov archeológovia zo SAV robia intenzívny terénny výskum medzi Štrbou a Važcom. Neďaleko diaľnice leží dávno zaniknutá veľká osada, opradená starými legendami.

„Miestni to tu nazývajú Šoldova a kedysi tu ležala veľká dedina, dvakrát väčšia ako Važec alebo Štrba. My však nevieme ani jej názov a nenašli sme o nej žiadnu zmienku, čo je veľmi čudné,“ snaží sa rozpletať tajomnú históriu neznámej podtatranskej obce archeológ Marián Soják (44). „Našli sme tu pohrebisko, mince z čias Žigmunda Luxemburského aj kamenný kríž z 13. storočia,“ hovorí riaditeľ Archeologického ústavu SAV v Nitre Matej Ruttkay (52). „Snažíme sa odkryť základy kostola, príahle hroby a urobiť základné mapovanie. Mali by tu byť aj tri studne a do jednej vraj hodili dva zvony aj s farárom Dzurundom. To hovorí legenda.“ Prvé vykopávky tu začal už v roku 1951 uznávaný architekt a archeológ Alfréd Piffel. Riadil sa starými legendami a mal šťastie - vykopal základy kostola a zvyšky osídlenia. Po dvoch sezónach sa práce skončili a archeológovia sa sem vrátili až toto leto. Jánošík aj bratrci Obec

ležala na hlavnej obchodnej trase nazvanej Via Magna. Svedčí o tom aj kamenný míľnik, ktorý tu stojí. „Je to Jánošíkova stupaj. Keď si niesol svoj poklad, pred dedinou sa oprel o tento míľnik,“ hovorí Michal Pavela (48) zo Štrby, ktorý koordinuje práce na nálezisku. „Je tu hlavné európske rozvodie, vody sa tu rozdeľujú do Baltského a Čierneho mora. A dokonca tu vraj zahynul posledný tatranský drak, priamo nad nami je Dračí štít,“ ukazuje nadšenec Michal Pavela. Poslednými obyvateľmi Šoldova bol i zrejme bratrci v 15. storočí. Z kostola si urobili pevnosť, pristavili vežu a obohнали ju valom. Potom osada zanikla. Dnes vedie okolo diaľnica a neďaleko je aj najvyššie položené diaľničné odpočívadlo na Slovensku. Štrba by chcela, aby z odpočívadla viedol do Šoldova náučný chodník. Archeológovia dúfajú, že výskum budú môcť dokončiť. „Takých pozitívnych prípadov, ako je tento zo Štrby, je na Slovensku veľmi málo. Keď otvoríme nálezisko a nedokončíme výskum, je skoro isté, že ho „dokončí“ niekto iný pre svoj biznis,“ povzdychol si riaditeľ Archeologického ústavu SAV v Nitre Matej Ruttkay.

Igor Ludma

Nový Čas 07/09/2013

Džihádisti desia mesto, kde hovoria ako Ježiš

Boje medzi asadovcami a islamistami sa presunuli už aj k jednému z najstarších kresťanských miest na svete.

Legenda o svätej Tekle hovorí, že keď ju naháňali za konvertovanie na kresťanstvo, vystúpila na horu v dnes sýrskej dedine Málula. A keď sa pomodlila, hora sa rozostúpila a učeníčka svätého Pavla cez ňu ušla, kým sa znovu nezatvorila. Na mieste, len hodinku cesty autom z Damasku, je dnes jeden z najstarších kresťanských chrámov na svete. A miestni kresťania sa tam teraz modlia, aby sa občianska vojna rýchlo skončila. Do dediny, kde sa dodnes hovorí aramejským dialektom, ktorým údajne rozprával aj Ježiš, sa už dostali boje medzi vládnymi Asadovými jednotkami a povstalcami z Frontu an-Nusrá prepojeného na al-Káidu. Na začiatku útoku sa podľa agentúry AP na kontrolnom stanovišti odpálil samovražedný atentátnik. Nasledovalo

ostrelovanie, rebeli podľa Reuters obsadili niekoľko budov, na videu, ktoré zverejnila agentúra, vidno, ako ostreľujú mesto. „Nevyzerá, že bysa dotkli kostolov či domov,“ povedal pre BBC obyvateľ Máluly Samia Elias. Naopak, podľa Daily Telegraph zhadili sošku Panny Márie. Kresťanská desaťpercentná menšina v Sýrii je skôr naklonená prezidentovi Asadovi z šiitskej alavitskej sekty. V jeho represívnom režime zastávala kľúčové posty a cítila sa bezpečne. To už neplatí, o čom svedčia únosy duchovných, ktoré sa rozšírili po náraste islamistov medzi povstalcami. Objavil sa medzi nimi aj pokrik: Alaviti do hrobu, kresťania do Bejrútu! Práve pre obavy o bezpečnosť si Asad podľa AP udržal podporu medzi menšinami, akými sú kresťania, Drúzi či Kurdi. Medzi rebelmi sú najmä sunitskí moslimovia.

Mirek Tóda, SME 07/09/2013

V stratégii nechcú homosexuálov, preto sa jej prijatie odsúva

Nedostatok tolerancie, predsudky a neschopnosť akceptovať odlišnosť. Práve tie stoja za oddialením prijatia významného dokumentu, ktorým chce štát chrániť a podporovať ľudské práva. Odmietavé reakcie katolíckych biskupov a kresťanských mimovládnych organizácií proti začleneniu práv homosexuálov do dokumentu, prinútili ministra zahraničných vecí Miroslava Lajčáka presunúť pôvodný termín jeho predloženia na rokovanie vlády z tohto septembra až na jún budúceho roka. Sociológovia a ľudskoprávni experti však upozorňujú, že katolícka cirkev rozduchovaním nenávisti proti LGBTI komunite odpútava najmä pozornosť od vlastných káz. Pripravou Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv je poverený tím, ktorý spadá pod Lajčáka. V posledných mesiacoch sa však na neho spustila lavína útočných e-mailov a listov, kde ho aktivisti vyzývali, aby v stratégii nedostali homosexuáli priestor. Na minulotýždňovom mimoriadnom zasadnutí ľudskoprávnej rady preto vyhlásil, že prijatie dokumentu musí predchádzať celospoločenskú diskusiu. Lajčák priznáva, že oddialenie dokumentu spôsobila mimoriadne emotívna reakcia verejnosti. „Preto je potrebná diskusia, kde sa pokúsime nastoliť zmierlivý tón a hľadať prieniky prijateľné pre väčšinu. Netreba však zabúdať na to, že sme súčasťou európskej kultúry, kde sa tolerujú aj práva toho druhého,“ uviedol na zasadnutí rady. Dať priestor na vyjadrenie názorov širokého spektra ľudí je podľa Lajčáka dôležitejšie, ako urýchlene prijať dokument bez diskusie. Toto rozhodnutie ministra môže podľa odborníkov na ľudské práva stratégiu len pomôcť. Neobávajú sa ani toho, že práva homosexuálov by z konečnej verzie mohli vypadnúť. Podľa Petra Weisenbachera z Inštitútu ľudských práv je celospoločenská diskusia vždy vítaná, ale podľa neho sa náboženské organizácie ozvali až o päť minút 12. „Mali možnosť sa k dokumentu vyjadriť už oveľa skôr a je škoda, že tak neurobili. Zastupujú však určité spektrum ľudí a majú právo sa slobodne vyjadrovať,“ hovorí. Diskusia podľa neho určite neohrozí práva homosexuálov, pretože náš štát je viazaný medzinárodnými dohodami o ochrane ľudských práv. Keď

diskusia prebehne, podľa neho už nikto nebude môcť obsah dokumentu spochybniť. Martin Macko z Iniciatívy Inakosť nad nenávisťnými útokmi krúti hlavou. „Napriek oficiálnemu odmietnutiu diskriminácie LGBTI ľudí zo strany Svätej stolice, trvajú na vypustení každej zmienky o homosexuáloch bez návrhov na zlepšenie ich situácie,“ tvrdí. Aj on upozorňuje, že práva tejto menšiny už chránia medzinárodné záväzky štátu. Diskusiu tiež víta, pretože môže poskytnúť priestor na návrhy, ako zlepšiť situáciu homosexuálov, ktorá je podľa viacerých výskumov najhoršia v strednej Európe. Pápež František sa pritom pred časom vyjadril na adresu homosexuálov veľmi ústretovo. Vyhlásil, že nemá právo súdiť niekoho pre inú sexuálnu orientáciu a geovia by podľa neho nemali byť odsúvaní na okraj spoločnosti. Ľudskoprávni experti však upozorňujú na závažnejšiu vec, ktorá sa skrýva za snahou vypustiť práva menšiny z dokumentu. Nenávisťou kampaňou sa má podľa nich katolícka cirkev snažiť odpútať pozornosť od vlastných problémov. Podľa Weisenbachera je totiž téma práv LGBTI komunity jedinou, vďaka ktorej cirkev ešte dokáže strhnúť davy. „Už dlhšie rezonuje kauza okolo odvolaného arcibiskupa Bezáka či podozrenia z prania špinavých peňazí jeho predchodcu Sokola a ľudia chcú počuť odpovede,“ tvrdí. Keďže ich cirkev buď nemá, alebo sa odpovedať bojí, podľa neho odvádza pozornosť inam. Strach katolíckych biskupov zodpovedať sa veriacim za kauzy, v ktorých sa cirkev zmieta, je podľa sociologičky Sylvie Porubánovej tiež dôvodom ich odmietania stratégie. „Namiesto toho, aby riešili vlastné spory, osočujú iné skupiny obyvateľstva a rozsievajú homofóbiu. Je totiž v záujme cirkvi, aby boli veriaci pokorní a ustráchaní, pretože taký človek je ľahšie manipulovateľný,“ vysvetľuje. Od čias, čo sa začali formovať ľudské práva, stála cirkev vždy proti nim, pretože podľa Porubánovej nemá záujem o sebavedomého človeka, ktorý si je vedomý vlastných práv a rozhoduje sa slobodne. V nasledujúcich mesiacoch sa uskutočnia viaceré verejné podujatia po celom Slovensku, kde bude mať verejnosť priestor na vyjadrenie názorov. V máji by mal byť ľudskoprávny dokument hotový.

Predložiť ho vláde plánuje Lajčák na konci júna budúceho roka.

Lucia Krbatová, Pravda 09/09/2013

Ad: V stratégii nechcú homosexuálov (9.9.2013)

Zásadne odmietame tvrdenie, že katolícka cirkev podnecuje nenávisť voči homosexuálom, podporuje ich diskrimináciu alebo má strach z inakosti. Takéto tvrdenia sú nepravdivé a sú podľa nás podnecovaním neznašanlivosti a nenávisti voči katolíkom. Katolícka cirkev má vážne výhrady k dokumentom o ľudských právach, ktoré vychádzajú z ideológie gender. Dokumenty prijímané na národnej úrovni by mali reflektovať nielen našu účasť v európskych štruktúrach, ale najmä naše spoločenské, kultúrne a náboženské zvyklosti. Akékoľvek kroky, ktoré vedú k prijatiu registrovaných partnerstiev, nie sú prijateľné. Pre aktivistov LGBTI komunity nikdy neboli registrované partnerstvá cieľom, len prechodnou zastávkou na ceste k manželstvu a adopciám. Skúsenosti zo zahraničia potvrdzujú, že tento právny inštitút sa stal bránou k ďalším právam. Súhlasí s legalizáciou registrovaných partnerstiev znamená poprieť jedinečnosť a nezastupiteľnosť rodiny. Vytvára sa dojem, akoby tento zväzok bol alternatívou tradičného manželstva. Ohrozenie rodiny je začiatkom deštrukcie celej spoločnosti. Keď nedávno Svätý Otec František povedal, že nechce súdiť gayov, ktorí hľadajú Boha, nepovedal nič nové. Len zopakoval, čo katolícka cirkev stále tvrdí. Každého človeka prijímame takého, aký je, lebo je stvorený na Boží obraz a zomrel za neho Boží Syn. Jedným dychom ale v súlade s katolíckou náukou dodávame, že homosexuálne skutky sú morálne nezriadené. Mnohí ľudia s týmto problémom pristupujú ku sviatostiam a nachádzajú u nás ľudské i duchovné prijatie. Rozhodne sa však distancujeme od akéhokoľvek podnecovania nenávisti a ohradujeme sa voči obviňovaniu z netolerancie či neschopnosti akceptovať odlišnosť. Skôr sa zdá, že pokojná argumentácia z našej strany vyvoláva hnevlivé a netolerantné prejavy tých, ktorí s ňou nesúhlasia.

Anton Ziolkovský výkonný sekretár KBS
Pravda 13/09/2013

Ako sa kradnú zásluhy

Nikdy neprestanem ďakovať niekdajším mocipánom, že ma koncom 50. rokov poslali do výroby – vďaka tomu, že som sa ocitol v televíznej fabrike na hornej Orave, nielenže som si tam našiel ženu, ale zažil som aj vznik Oravskej galérie. Najprv OV KSS v Dolnom Kubíne dostal nápad v nezatopenom kostole uprostred Oravskej priehrady zriadiť fotogalériu tých, čo ju postavili. Úderníci si poctu zaslúžili – no prečo v kostole? Vyvolalo to debaty aj v ateliéri národnej umelkyne Márie Medveckej – a bol som pri tom, keď jej manžel, akademický maliar Ctibor Belan, zvolal: „Zabráňme tomu! Urobme tam galériu sakrálného ľudového umenia!“ Ctibor Belan sa totiž práve začal venovať jeho záchrane. Bol najvyšší čas. Začiatkom šesťdesiatych rokov sa stala železná opona priepustnejšou – povzbudilo to podnikavcov, čo sa potulovali aj po Orave. Večer ešte stál drevený svätec v nike svojej kaplnky, a ráno už putoval v kufri do Viedne. Slanický kostol bol ako stvorený, aby sa v ňom tieto hodnoty sústredili, skôr než pomiznú. Našťastie oravskí strážníci funkcionári chodili (na rozdiel od Ctibora Belana) v nedeľu do kostola, a tak sa „tmársky“ kontránápad podarilo uskutočniť. Ba Ctiborovi sa podarilo roku 1965 založiť aj Oravskú galériu a stať sa jej prvým riaditeľom. Pri hľadanií sídla galérie zachránil aj chátrajúci

župný dom v Dolnom Kubíne. A vlastnoručne zozbieral väčšinu z toho, čo je dnes pýchou ostrovej expozície. (Oprava: sú to kópie. Originály sú v depozitári.) Rád som počúval Ctiborove príhody zo záchranných výprav, ku ktorým patrilo aj navštevovanie fár, odkiaľ hrozilo ďalšie nebezpečenstvo: kňazi v dobrom úmysle vymieňali výzdobu kostolov a najspráchnivenejšie (čiže najvzácnejšie) staré sochy dávali porúbať. V jednej mojej vtedajšej básni nájdete verše: Vytrhneš kus dreva spod sekery – / svätá, sťaby podojila priam. / Zvonárovi zdvihneš rohož spredu dverí – / obraz, ktorý chýba v Notre Dame. Inšpirovalo ma k nim Ctiborovo rozprávanie. A v týždenníku Predvoj (asi z roku 1963) nájdete reportáž mojej ženy. Volala sa Na obzore ostrov pokladov. Nuž a tohto leta sme sa tam vybrali znova – ukázať ostrov vnučkám. Aj po tých rokoch je stále nádhernejší. Mená tých, čo sa zaslúžili o vznik Oravskej galérie, zaznamenáva tabuľa hneď za bránou kostola. No nie! Meno Márie Medveckej na nej chýba. Meno Ctibora Belana sa krčí medzi menami desiatich spolupracovníkov. A nad všetkými tróni meno iného človeka, čo v deväťdesiatych rokoch zistil, že sprivatizovať sa dajú aj zásluhy. Dajbože, nech na to Mária a Ctibor z neba nedovidia.

Lubomír Feldek
SME 07/09/2013

Levoča predáva škridly z kostola

Mestskí poslanci riešia, ako sa zbaviť škridiel z Chrámu svätého Jakuba.

Strešnú krytinu z kostola, v ktorom je slávny gotický oltár Majstra Pavla, chce Levoča predáť. Strecha, ktorú dokončili pred 12 rokmi, zatekala a mesto ju muselo dať opakovane opraviť. Po zbrabanej zákazke zostalo 2500 štvorcových metrov škridiel. Výrobca dáva na škridlu záruku 33 rokov. Mesto už má záujemcu, ktorý by 700 metrov kúpil. „Mali by sme krytinu predáť vo verejnej obchodnej súťaži,“ navrhol mestský poslanec Jozef Cvoliga (SDKÚ) a zastupiteľstvo to schválilo. Jozef Babik (SDKÚ) navrhoval, aby si mesto krytinu nechalo. „Máme veľa budov, ktoré sa môžu ocitnúť v havarijnom stave.“ Anton Drahomirecký

(OKS) vyhlásil, že škridla z kostola je „stará džada“, ktorej sa treba zbaviť. Firma, ktorá krytinu v minulosti vymieňala, má už nového konateľa, ktorý sa k veci nevedel vyjadriť.

(kar), SME 07/09/2013

Túto krásu už nevidíte!

V Košiciach pre spory o pozemky zatvorili časť botanickej záhrady. Hrozby sa predsa len naplnili! Časť košickej botanickej záhrady včera zatvorili. Leží totiž na pozemkoch, ktoré vlastní Konvent dominikánov a tí nesúhlasia s využívaním svojho majetku botanickej záhradou. Tí, ktorí na spory doplatili najviac, sú však práve návštevníci vyhľadávaného turistického miesta.

Na prístupových cestách k sporným pozemkom sa už včera ráno objavili zábrany. „Je to škoda, pretože ide o tú časť záhrady, ktorú sme okrem skleníkov najintenzívnejšie využívali. Okrem iného práve tam rastú aj sekvojovce, ktoré patria k najstarším rastlinám na zemi,“ vysvetlil botanik Róbert Gregorek. Botanická záhrada patrí Univerzite Pavla Jozefa Šafárika, s ktorou Konvent dominikánov rokuje o pozemkoch už dlhé mesiace. Zatiaľ sa nepodarilo nájsť peniaze na ich odkúpenie.

Dominikáni neustúpili

Nepomohla ani žiadosť o pomoc, s ktorou univerzita oslovila štát, kraj aj mesto. Keďže nedošlo k dohode, Konvent dominikánov časť botanickej záhrady zavrel. „Toto opatrenie sme boli nútení prijať po tom, čo sa 8. septembra skončila nájomná zmluva s konventom. Návšteva expozíčných skleníkov je však naďalej možná. Vedenie univerzity verí, že uzatvorenie časti záhrady bude len krátkodobé. Návštevníkom sa zaň ospravedlňujeme,“ vyhlásila hovorkyňa univerzity Jaroslava Oravcová. Podľa právneho zástupcu dominikánov Mateja Sýkoru konvent len chráni svoje záujmy. Potrebuje peniaze na opravu kostola na Dominikánskom námestí, ktorá sa už začala.

Lubo Ferko

Plus jeden deň 10/09/2013

Španieli zvažujú zdanenie cirkvi

BOJ PROTI KRÍZE

Až tri miliardy eur by mohla zaplatiť katolícka cirkev v Španielsku na daniach z nehnuteľností. Vypočítali to tamojšie úrady a samosprávy, ktoré čoraz otvorenejšie hovoria o zdanení. Dôvodom je kríza. „Všetci si musia utiahnuť opasok. S bohom to nemá nič spoločné. Ide tu o problém na zemi,“ tvrdí španielsky ľavicový politik David Cerdán. O možnom zdanení hovorí zatiaľ región okolo mesta Aspe a samosprávy Alcalá de Henares či Amoreiro. Pápež František (na snímke) ešte zámer Španielska nekomentoval. Cirkev v krajine chráni pred zdanením dohoda s Vatikánom. HN 10/09/2013

Nepoddávať sa

Páni katolícki biskupi si mädlia ruky. Stačila krátka, ale intenzívna kampaň a minister Miroslav Lajčák rozhodol, že návrh Celostátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv nepredloží vláde už v septembri, ale až v júni budúceho roku. Treba dodať, že to bola špinavá kampaň, vedená slovnými útokmi, ktoré majú pramálo spoločné s kresťanskou láskou k bližnému, a navyše ju rozličné náboženské organizácie blízke konferencii odrúbili ľstivo krátko pred pôvodným termínom ukončenie verejnej diskusie, na ktorej sa predtým zúčastňovali iba sporadicky. Minister zahraničných vecí teda dočasne ustúpil. Na jednej strane nie je dobré poddávať sa komukoľvek, kto predtým o seriózny dialóg neprejavil záujem, lebo ho to môže v budúcnosti povzbudiť aj do iných nátlakových akcií. Na druhej strane zase bude naozaj lepšie, ak sa o takom dôležitom dokumente dotiahne celospoločenská diskusia. Samozrejme, s tými, čo sa snažia šíriť homofóbiu, sa dá ťažko dohodnúť. Ale tu ide najmä o to, aby ľudia nepodliehali tým katolíckym združeniam, ktoré paradoxne šíria nenávisť k ľuďom rozličnej sexuálnej orientácie dokonca aj po tom, čo sa k nim nový pápež František postavil tolerantne. Napokon, v spomínanej stratégii zďaleka nejde iba o ľudské práva homosexuálov, hoci i v tom sme desaťročie za väčšinou krajín Európskej únie.

Martin Krno

Pravda 09/09/2013

Mnísi už nechcú na botanickej záhrade strácať.

Časť zatvorili

Košická záhrada je najväčšia na Slovensku. Časť patrí dominikánom, chcú ju predať

Vonkajšia časť záhrady je pre spor o pozemky neprístupná.

Časť exteriérových expozícií Botanickej záhrady Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach je odvčera pre verejnosť neprístupná. V nedeľu sa skončila platnosť nájomnej zmluvy na osem hektárov pozemkov, ktoré vlastní Dominikánsky konvent. Rehoľníci trvajú na ich odpredaji, odmietajú ďalej prenajímať pôdu za symbolickú cenu. Dominikánom vrátili približne 9,3 hektára pozemkov v reštitúciách v deväťdesiatych rokoch minulého storočia.

Chcú opraviť kostol

Univerzita odkúpila v marci tohto roku 1,3 hektára s hospodárskymi budovami za 650-tisíc eur za peniaze od ministerstva školstva. Ďalších osem hektárov, na ktorých sú exteriérové expozície, rehoľa škole prenajíma. „Klienti potrebujú peniaze na rekonštrukciu kostola a kultúrneho centra. Ďalší prenájom za symbolickú cenu je neúnosný,“ vysvetľuje advokát Matej Sýkora, právny zástupca vlastníkov. Škola platila za prenájom 9500 eur ročne, za posledný mesiac na základe krátkodobej zmluvy uhradila 2400 eur. „Ročne dotujeme činnosť botanickej záhrady sumou stotisíc eur. Na odkúpenie pozemkov prostriedky nemáme,“ vraví rektor univerzity Ladislav Mirossay. Botanickej záhrada v Košiciach sa rozprestiera na tridsiatich hektároch, 22 je vo vlastníctve univerzity. Na ôsmich hektároch, ktoré

patria Dominikánskemu konventu, sa podľa Mirossaya nachádzajú exteriérové expozíčné priestory „nevyhnutné na prevádzku botanickej záhrady“. „V prípade, že by na nevyrovnaných pozemkoch neumožnili pohyb zamestnancom, bola by bezprostredne ohrozená činnosť celej botanickej záhrady,“ upozorňuje rektor.

Stávať sa tam zatiaľ nesmie

O pozemky v lukratívnej časti mesta prejavili záujem viacerí developeri. Výstavba by však bola v rozpore s platným územným plánom. Aj keď mesto chystá nový plán, neuvažuje nad zmenou charakteru územia, ktoré je registrované aj ako biocentrum regionálneho významu. Botanickej záhrada je najrozsiahlejšou na Slovensku, má vyše štyritisíc druhov rastlín. „Z etického hľadiska sa považuje za samozrejmé túto výnimočnú hodnotu zachovať a ochrániť pre budúce generácie,“ hovorí primátor Richard Raši (Smer). Vylučuje akukoľvek zmenu územného plánu i požadovanú zmenu pozemkov, pretože mesto náhradné pozemky s takouto výmerou nemá. Aj župa odkazuje, že podporuje zachovanie záhrady, finančne však nevie pomôcť. „Košický samosprávny kraj nemá voľné finančné zdroje, ktoré by prichádzali do úvahy. Keby ich aj mal, rozpočtové pravidlá mu neumožňujú investovať do cudzieho majetku,“ napísala hovorkyňa Zuzana Bobriková. Ministerstvo školstva tvrdí, že hľadá riešenie a nemôže sa teraz vyjadriť k ničomu, čo nie je definitívne.

Mikuláš Jesenský, SME 10/09/2013

Kostolík v Spišskej Sobote je kandidátom na ocenenie Europa Nostra 2013

V holandskom Haagu dnes uzavreli prihlášky na najprestížnejšie ocenenie kultúrnych pamiatok Europa Nostra 2013. Slovensko bude mať medzi kandidátmi svoje horúce železko v ohni. Unikátny Kostol sv. Juraja v Spišskej Sobote, ktorý učaroval aj anglickej kráľovnej Alžbete. Unikátom kostola je boží hrob vytvorený z drevených kulís, barokový organ a súbor 7 oltárov,

medzi nimi aj najmenší v širokom okolí, má iba 60cm. Vysvetľuje správca farnosti v Spišskej Sobote Michal Lipták.

Michal Lipták, správca farnosti v Spišskej Sobote: „Náš kostolík je taká popoluška, akoby ukrytá, ale veľmi vzácna. A keď sme dostali ocenenie Kultúrna pamiatka roka na Slovensku, tak sme išli o krok ďalej, že chceme na tom medzi-

národnom fóre sa predstaviť. Tak sme vybrali tri pamiatky, ktoré naozaj sú v tom kontexte európskej kultúry výnimočné a určite obohacujúce.“

Marián Kukulka, moderátor RTVS: „To, či Spišská Sobota postúpi do užšieho výberu, sa dozvieme približne v polovici budúceho roka.“

Rádio Regina, 09/09/2013

Deň obetí holokaustu

Deviateho septembra 1941 začal vo vojnovnej Slovenskej republike platiť židovský kódex. Vtedajšia moc urobila zo Židov ľudí druhej kategórie. Zbavila ich základných práv a slobôd a otvorila im cestu do koncentračných táborov. Udalosti si dnes pripomínáme pamätným dňom a pietnymi spomienkami.“

Monika Hucáková, redaktorka: „Zákaz výkonu povolania a zákaz uzatvoriť manželstvo medzi Židom a nežidom, či obmedzené listové tajomstvo. To sú len niektoré z protizidovských predpisov, ktoré boli v kódexe. Historici zdôrazňujú, že bol prísnejší ako nemecké normy.“

Ján Hlavinka, historik: „To nóvum, ktoré kódex priniesol, bolo vlastne rasové definovanie pojmu Žid. Čiže kým pred tým bol pojem Žid definovaný na viac-menej náboženskom podklade, tak po kódexe už sa definoval na podklade rasovom a zároveň kódex zaviedol do slovenského právneho poriadku pojem židovského miešania.“

Monika Hucáková, redaktorka: „A to bol každý, kto mal aspoň jedného rodiča Žida alebo aspoň dvoch starých rodičov. Židovský kódex bol najrozsiahlejšou právnou normou, akú prijala vojnová Slovenská republika v rokoch 1939 až 1945. Najúčinnejším a zároveň najhroznejším prostriedkom holokaustu boli vyhľadzovacie tábory. Židia však boli vraždení aj mimo nich.“

Ján Hlavinka, historik: „Vieme, že boli masové popravy Židov na viacerých miestach na Slovensku. Také najznámejšie sú Kremnička alebo Nemecká, prípadne poprava v Krtičnej pri Brezne.“

Baruch Myers, bratislavský rabin: „To sú ľudia, ktorí boli spoluobčania a zbavení práv, ľudských práv, no to je taká klasická veta, je to pravda, že keď jeden národ nemôže pamätať svoju minulosť, tak že bude odsúdený.“

Monika Hucáková, redaktorka: „Pietnou spomienkou si dnes uctili obeť holokaustu aj vládni predstavitelia, predstavitelia cirkvi, či veľvyslanci z viacerých krajín.“

Robert Fico, predseda vlády SR (Smer-SD): „Židia sa po úteku z pracovných táborov nemali kam uchýliť. Veď nemali domov, stratili ho. Stratili istoty domova, ktoré my v mierových časoch považujeme za úplne samozrejme.“

Cirkev sa trochu ospravedlnila

Zvolenský spomenul vinu niektorých katolíkov za holokaust, o Tisovi sa bavil nechcel

Bol to veľký pokrok, povedal o geste cirkvi predseda židovskej obce.

Najvyšší predstavitelia katolíckej cirkvi sa po prvý raz zúčastnili na pietnej spomienke na holokaust, ktorá sa koná každoročne 9. septembra. Židia si v tento deň pripomínajú prijatie množstva zákazov, ktorými ich pred 72 rokmi vojnový slovenský štát prakticky vylúčil zo spoločnosti. Do histórie sa zapísali ako Židovský kódex. Katolícku cirkev na spomienke reprezentoval bratislavský arcibiskup a predseda Konferencie biskupov Slovenska Stanislav Zvolenský.

Cirkev: Katolíci nesú vinu

Zvolenský v prejave povedal, že obdobie slovenského štátu je bolestnou časťou dejín katolíckej cirkvi. V súvislosti s deportáciami Židov do koncentračných táborov priznal, že zo Slovenska boli odvlčení vlastní obyvatelia aj za prispenia vládnych predstaviteľov. „Pre cirkev, a teda aj pre cirkev na Slovensku je dôležité prehlbovať aj vedomie previnení, ktorými sa v minulosti synovia a dcéry cirkvi vzdialili od ducha Ježiša Krista a svojimi skutkami vydali negatívne svedectvo a spôsobili pohoršenie,“ vyhlásil Zvolenský.

Pred Tisom utiekol

Na čele slovenského štátu stál katolícky kňaz Jozef Tiso. Zvolenský konkrétne jeho meno nespomenul. S denníkom SME sa nechcel rozprávať o tom, či by okrem všeobecnej ľútosti mohol zhodnotiť konkrétnu úlohu Jozefa Tisa. Hlavné posolstvo vraj povedal už v prejave. „Je primerané pre dnešný deň pri tomto vyjadrení zostať.“ Pred ďalšími otázkami arcibiskup rýchlo odkráčal preč.

Židovská obec: Sme radi aj za to Predseda Ústredného zväzu Židovských náboženských obcí Igor Rintel bol so Zvolenského prejavom spokojný. „Zdá sa mi to ako veľmi veľa v porovnaní s tým, čo bolo doteraz,“ tvrdí Rintel. „Verím, že je to prvý krok k zblíženiu katolíkov a Židov na Slovensku.“ Na pietnej spomienke sa zúčastnil aj premiér Robert Fico a ďalší politici Smeru. Predstavitelia židovskej obce Fica pochválili. Ešte ako poslanec totiž presadil, že spomienka na holokaust bude pamätným dňom. „Medzi poslancami každej politickej strany od roku 1989 boli takí, ktorí sa vyjadrovali vyslovene antisemitsky,“ reagoval Rintel na otázku o ospravedlňovaní Tisa niektorými poslancami Smeru. „Musím povedať, že dnes ani jedna súčasná parlamentná strana nemá antisemitské vyjadrenia.“

Dušan Mikušovič, SME 10/09/2013

Ľudské práva

To už naozaj nemáme iné problémy, je častou reakciou na kusé informácie o pripravovanej celoštátnej stratégii ľudských práv. Z toho, čo sa dostalo na verejnosť, človek naozaj môže nadobudnúť dojem, že stratégia je len o právach osôb s odlišnou ako heterosexuálnou orientáciou, ďalej o násilnom presadzovaní sexuálnej výchovy a „rodovej ideológie“ vraj priečiacej sa „tradičnej morálke“. Takýto pohľad však do diskurzu vniesla Konferencia biskupov Slovenska a s ňou spriaznené kresťansko-konzervatívne spolky a najnovšie aj Matica slovenská. Dotknutí, samozrejme, reagovali a kruh sa uzavrel. Vtip je v tom, že naozaj máme aj iné ľudskoprávne problémy a je ich veľa. Vo všetkých oblastiach ľudských práv Slovenská republika zápasí s problémami. Formálne dané právo si nedokážete uplatniť, pri porušení vašich práv sa často dlhé roky nedomôžete efektívnej nápravy alebo sa jej nedovoľáte vôbec. Nie sú to síce problémy takého rozmeru, akým čelia niektoré rozvojové krajiny či diktátorské režimy. Avšak sú dostatočne závažné, aby k nim členská krajina Európskej únie zaujala jasný postoj nielen v teórii, ale aj v praxi.

Kálmán Petőcz, SME 09/09/2013

Monika Hucáková, redaktorka: „Spomienka pokračovala aj v Divadle Pavla Országha Hviezdoslava, kde známe osobnosti po piatej hodine začali čítať mená obetí deporto-

vaných zo Slovenska do koncentračných táborov. Deň obetí holokaustu si si pripomenuli aj v Košiciach a vo Zvolene.“

STV 09/09/2013

Spomienka na holokaust

Na Rybnom námestí v Bratislave sa včera uskutočnilo kladenie vencov k Pamätníku holokaustu, na ktorom sa zúčastnili najvyšší politickí predstavitelia Slovenska vrátane premiéra Roberta Fica, predstaviteľa židovskej obce, diplomati a pamätníci holokaustu. Prvýkrát v histórii pamätného dňa sa na spomienke zúčastnil aj vysoký predstaviteľ Konferencie biskupov Slovenska arcibiskup Stanislav Zvolenský. Slováci si hrôzy spojené s nariadením, ktoré je známe ako Židovský kódex, pripomínajú vždy v deviaty septembrový deň.

(sita), Plus jeden deň 10/09/2013

Obstarožný papamobil vo Vatikáne

Pápež František ide kňazom príkladom! Vybázať sa bude na novom aute, nejde však o žiaden luxusný skvost. Do daru totiž od talianskeho kňaza dostal dvadsaťročný Renault 4 s 300-tisíc najjazdenými kilometrami.

Pápež je známy skromnosťou, ktorú vyžaduje aj od ostatných duchovných. Najnovšie sa chce po Vatikáne voziť na aute, ktoré má najjazdených 300-tisíc km. Daroval mu ho taliansky kňaz Renzo Zocca. František pritom na rovnakom aute jazdil aj v rodnej Argentíne. Netradičný dar si Zocca pre pápeža pripravil po tom, čo ho nadchla jeho snaha vytvoriť „cirkev pre chudobných“. „Chcel som mu dať darček a čo je lepšie ako môj starý Renault 4?“ dodal Zocca. Na rozdiel od svojho predchodcu Benedikta XVI. sa Svätý Otec vyhýba drahým vozidlám.

RENAULT 4

Výroba: 1961 - 1992

Počet vyrobených áut: 8 miliónov

Trieda: malý automobil

Váha: 600 - 720 kg

Dĺžka: 3,663 m

Šírka: 1,430 m

Výška: 1,470 m

Najjazdených: 300 000 km

Prezývky podľa krajín: Renoleta (Argentína), Katra (Slovinsko), Quatro latas (Španielsko), Amigo flet (Kolumbia) dbd, Nový Čas 12/09/2013

Pred nacistami sa rodina mesiace skrývala v tesnej izbe

Na začiatku si myslela, že v úkryte strávi štrnásť dní, dennodenný strach o život, neistotu a muky v tichu živila nakoniec celých sedem mesiacov. Zamknutá malá miestnosť za spálňou sa pre Evu Mosnákovú na dlhý čas stala jediným bezpečným miestom. Eva prežila na majeri Laci ház pri Močenku vyčíňanie nacistov len vďaka obetavosti rodinných priateľov. Nariadenie číslo 189 zostane v pamäti pani Mosnákovej vryté už navždy. V roku 1941 vo vtedajšom slovenskom štáte začal pod týmto číslom platiť Židovský kódex, ktorý pripravil Židov na Slovensku o ľudské práva, príbytky, majetok a celý dovtedajší život. V dôsledku prijatých nariadení bolo tisíce Židov deportovaných do koncentračných táborov, prežilo len niekoľko sto. Eva Mosnáková sa narodila desať rokov pred začatím druhej svetovej vojny a rané detstvo prežila v Handlovej. Jej otec pochádzal zo židovskej rodiny a bol zverolekár. Po prijatí protizidovských nariadení sa rodičia rozhodli pre stupňujúce sa prenasledovanie Handlovú opustiť a presťahovali sa do Močenku pri Nitre. Rodina však nebola v bezpečí ani tam a keby nebolo priateľa jej otca, pána Konráda, ktorý ich ukryl na osamotenom majeri koncom roka 1944, asi by neprežili. Vtedy 15-ročné dievča muselo stráviť celé mesiace v malej izbičke so svojimi rodičmi. „Zo začiatku to nebolo také zlé. Boli sme optimisti, ruský front sa blížil a šli sme k nim s nádejou, že tam strávime 14 dní. Vtedy som si úplne neuvedomovala vážnosť situácie,“ spomína dnes pani Eva. Tragédiu svojho detstva dokázala naplno pochopiť až neskôr, keď jej pri jednom rozhovore nevesta jej mladšieho syna povedala, že každý deň, keď človek prežije bez ľudských práv, je niečo strašné. Pamätá si na pocity zúfalej bezmocnosti, ktoré ju zachvátili v jedno ráno. Celá rodina ešte ležala na posteli, práve sa prebúdžali. „Odrazu sme v jednom z veľkých okien, ktoré boli pri zemi, uvideli ľudskú tvár. Takmer sme od ľaku prestali dýchať. Bola to zvedavá suseda, ktorá chcela asi zistiť, či sa tam náhodou niekto neukrýva,“ hovorí. Suseda ich buď kvôli záclonám nezazrela, alebo v nej zvíťazil zmysel pre spravodlivosť. Nikomu ich neudala, napriek tomu,

že na nich boli vypísané odmeny. Eva pobyt medzi štyrmi stenami znášala s pribúdajúcimi dňami čoraz horšie. „Ako mladé dievča som sa nemohla hýbať, takmer stále som len sedela. Ale veľa som čítala, odjakživa mám rada literatúru. Otec ma počas tých mesiacov učil aj algebru,“ vyratúva. Manželia, ktorí rodinu ukryvali, to museli tajiť aj pred ich 5-ročnou dcérkou Aničkou. „V izbe, kde sme boli schovaní, sa predtým hrávala a nešlo jej do hlavy, prečo tam už nesmie,“ rozpráva. Mama malej Aničky sa preto rozhodla, že na chvíľu ukryje celú rodinu do skrine. Dcéрку priviedla do prázdnej izby, aby jej dokázala, že tam nikto nie je. Tá si sadla na stoličku a vyhlásila, že na nej niekto musel sedieť, pretože je ešte teplá. Bystrá Anička potom medzi ľuďmi na majeri rozširovala, že v dome žijú strážidlá. Dodnes nemôže zabudnúť ani na dva chladné novembrové dni, keď sa skrývala s rodičmi v kukurici. „V dome to už nebolo bezpečné, ľudia začali byť zvedaví. Nemali sme kam ísť a jediná možnosť bola schovať sa na poli pod navrhnutú kopu kukurice,“ vysvetľuje. Práve vtedy sa však konala na vedľajšom poli poľovačka. Celú noc bdeli v strachu, či ich nezasiahne strelba z pušiek alebo ich nenájdu poľovné psy. Podľa nej je dodnes ťažké spomínať na život bez ľudskej dôstojnosti. „Veď aké právo sme vtedy mali? Len právo zomrieť. Taký bol zákon,“ uzatvára. Deň obetí holokaustu a rasového násillia si včera pripomenuli desiatky ľudí na Slovensku. Bratislavský magistrát v spolupráci s občianskym združením B'nai B'rith a židovskými náboženskými obcami pripravil slávnostné čítanie 999 mien obetí holokaustu. Podľa spoluorganizátorky podujatia novinárky Lúby Lesnej si treba pripomínať mená obetí, pretože inak by sme pokračovali v tradícii fašistov, ktorí z nich urobili iba čísla. Na bratislavskom Rybnom námestí sa tiež uskutočnilo kladenie vencov k Pamätníku holokaustu, na ktorom sa zúčastnil premiér Robert Fico, predstavitelia židovskej obce, diplomati a pamätníci holokaustu. Prvýkrát v histórii pamätného dňa na spomienku prišiel vysoký predstaviteľ Konferencie biskupov Slovenska - arcibiskup Stanislav Zvolenský.

Lucia Krbatová, Pravda 10/09/2013

Historické gesto

Katolícka cirkev na Slovensku dnes po prvýkrát pripustila, že prezident vojnového slovenského štátu Jozef Tiso mohol vo svojej funkcii zlyhať. Opätovné diskusie o tejto kontrovernej téme našich dejín spustila pietna spomienka na holokaust. Tej sa po prvýkrát zúčastnili aj predstavitelia katolíckej cirkvi.

Na prvý pohľad nič mimoriadne. Predseda Konferencie biskupov Slovenska Stanislav Zvolenský v sprievode svojho sekretára, v pozadí pozorne sledovaný členmi židovskej náboženskej obce. Malý úklon, ale po desaťročiach napätých vzťahov medzi katolikmi a židmi na Slovensku výrazné gesto, najmä pre židovskú komunitu. Potvrďuje to aj úklon bratislavského rabína, ktorý prichádza vzápätí. Stretnutie najvyšších predstaviteľov slovenských židov a katolíkov tu pri pamätníku holokaustu bolo svojim spôsobom historické.

Igor Rintel, predseda Ústredného zväzu židovských náboženských obcí: „Ja nemám rád veľké slová, ale pokiaľ viem, od holokaustu ešte takéto spoločné vystúpenie na verejnosti nikdy nebolo.“

Rado Igaz, redaktor: „Práve holokaust z čias druhej svetovej vojny je jedným zo zdrojov napätia. Na čele vtedajšieho vojnového slovenského štátu stál Jozef Tiso, rímskokatolícky kňaz, a za jeho prezidentovania bolo do koncentračných táborov deportovaných zo Slovenska asi sedemdesiat tisíc židov, občanov Slovenska.“

Dušan Kováč, historik Slovenskej akadémie vied: „Bol nielen prezidentom, on vlastne mal titul vodca. O tom sa málo vie. Bez jeho vedomia sa v tomto štáte nič neudialo.“

Rado Igaz, redaktor: „Na rozdiel od Vatikánu vedenie katolíckej cirkvi na Slovensku sa od Jozefa Tisa nikdy nedištancovalo. Buď o ňom vôbec nehovorilo, alebo naopak. Napríklad bývalý trnavský arcibiskup Ján Sokol sa svojimi sympatiami k Jozefovi Tisovi vôbec netajil. Na priamu otázku, či sa katolícka cirkev dnes dištancuje od Jozefa Tisa, sme dostali takúto odpoveď.“

Biskup sa zaľúbil do luxusu, vyšetří ho pápež

Vatikán si posvieti na nemeckého biskupa, ktorého opantal život v prepychu. Franz-Peter Tebartz-van Elst si dal totiž postaviť honosné sídlo, za ktoré diecéza v Limburgu zaplatila 5 miliónov eur. Účet za rezidenciu takmer trojnásobne prevýšil predpokladané náklady. Pápež František, ktorý hlása, že cirkev má slúžiť chudobným a býva v jednej skromnej izbe, vyslal do Limburgu kardinála Giovanniho Lajolu, aby preveril situáciu. Oficiálne ide o „bratskú návštevu“, ale fakticky pricestoval inšpektor. Sídlo 53-ročného biskupa tvorí aj súkromná kaplnka, vznikol tiež malý park. Jeho predchodca pritom býval jednoducho. „Franz Kamphaus sa presťahoval do skromných priestorov kňazského seminára, aby sa žiadatelia o azyl mohli ubytovať v rezidencii biskupa,“ pripomenul časopis Der Spiegel. Tebartz-van Elst sa bráni, že o výstavbe nového sídla sa rozhodlo skôr, ako sa stal biskupom (čiže v období, keď diecéza necelý rok čakala na vymenovanie nástupcu Kamphausa). „Takéto rozhodnutie nemohol nikto prijať počas prechodného obdobia. Predstavitelia diecézy tvrdia,

že konkrétne plány sa nezačali pred decembrom 2007,“ upozornil týždenník. Tebartz-van Elst bol uvedený do úradu v januári 2008. Der Spiegel vlni odhalil, že si potrpí na prepych aj na cestách. S generálnym vikárom letel do Indie prvou triedou. Diecéza zaplatila za dve letenky 7-tisíc eur. Cieľom cesty bolo pomôcť deťom, ktoré robia ťažkú prácu s kameňmi. Biskup luxusu, ako nemecké médiá prezývajú Tebartzvan Elsta, vyvoláva znepokojenie aj v kostole. Mnohí veriaci mu vyčítajú, že slúži okázalé omše, pričom ne jeden katolík má z liturgie pocit, že sa skôr nachádza v pravoslávnom chráme. Minulý piatok mu 4 500 katolíkov vrátane viacerých kňazov napísalo otvorený list, v ktorom ho spochybnili ako duchovného pastiera. Na vystupňovanú kritiku reagoval slovami, že ho zranilo, čo sa o ňom rozpráva a hovorí v posledných týždňoch. Uznal však, že nie je bezchybný: „Keď sa obzriem dozadu, niektoré veci by som robil inak.“ O návšteve z Vatikánu poznamenal, že sa teší na stretnutie a prisľúbil, že predloží všetky účty za luxusné sídlo. **čap, reuters, čtk, Pravda 11/09/2013**

Deň spomienky na obeť holokaustu

V roku 1941 v deviaty septembrový deň začal v slovenskom štáte platiť Židovský kódex. Nazývalo sa tak vládne nariadenie o právnom postavení Židov, ktoré obsahovalo množstvo protizidovských predpisov. V tento Deň obetí holokaustu a rasového násillia sa preto na Slovensku pripomínajú zločiny holokaustu a rasovej diskriminácie. V súvislosti s pamätným dňom bolo včera na Slovensku viacero podujatí. O 15.30 h si na Rybnom námestí v Bratislave

tento deň uctili kladením vencov prezident SR Ivan Gašparovič, predseda vlády Robert Fico, arcibiskup – metropolita Bratislavskej arcidiecézy Stanislav Zvolenský, bratislavský rabín Baruch Myers a veľvyslanci. V Mestskom divadle P. O. Hviezdoslava v Bratislave sa o 17. h uskutočnila pietna spomienka na Deň obetí holokaustu a rasového násillia. O 16. h sa občania Košíc stretli na pietnej spomienke.

PETER DODEK, Šport 10/09/2013

Jozef Kováčik, hovorca Konferencie biskupov Slovenska: „Katolícka cirkev na Slovensku chce pozrieť aj na tie bolestné okamihy, v ktorých boli aj zlyhania jednotlivcov.“

Rado Igaz, redaktor: „Toto pripustenie, že Jozef Tiso mohol zlyhať, je v podmienkach katolíckej

cirkvi na Slovensku tiež svojim spôsobom historické vyhlásenie. Podľa historika je to však stále málo.“

Dušan Kováč, historik Slovenskej akadémie vied: „By mala jasne povedať, že to, čo robil Jozef Tiso, to treba odsúdiť.“

Markíza, 10/09/2013

Pod vodou sme nechali srdce

Ľudia zo Slanice dodnes spomínajú, ako pred 60 rokmi zatopila Oravská priehrada 5 dedín

Je to už 60 rokov, ako sa naplno rozkrútila prvá turbína Oravskej priehrady. Pod vodou ostalo päť dedín, ktorých obyvatelia sa presťahovali zväčša do okolia Trnavy. Ľudia zo Slanice sa každý rok stretávajú na Orave. Ich spomienky sú miestami bolestivé, miestami krásne.

Oravčania vraj priehradu prekliali. Zmenila im životy. Z piatich osád odišlo 3 200 Oravčanov. Prvým štát v trnavskej Kopánke postavil domy. Ulicu, kde stáli, pomenovali Ustianskou, po zatopenej dedine. Ďalšie postavili aj v Novom Ústí pri Oravskej priehrade. Tých posledných štát vyplatil. Pritom ich zasiahla menová reforma, keď hodnota koruny výrazne klesla. „Kúpili sme dom v Trnave a odrazu nám chýbala polovica peňazi,“ spomína Rozália Šipkovská (74), ktorá Slanicu opustila ako štrnásťročná. Na nové prostredie si zvykala ťažko. „Bola som dobrou žiačkou, ale v Trnave som sa akoby zasekla. Urobila som si len základnú školu,“ povedala.

Na pamiatku ostal kostol

Oravčania sa často sťahovali, až keď im voda zaliala dvor. Anna Murínová (79) stihla v drevenej chalúpke ešte porodiť prvorođenú dcéru Magdalénku, ktorá je najmladšou obyvateľkou Slanice. Po posledného Slanického museli prísť loďkou v roku 1954. O pár dní osady definitívne zaliala voda. Domáci zachránili len kostol, ktorý je dnes na Slanickom ostrove umenia. V jeho okolí je aj pár starších hrobov.

Pri návrate

Do osád sa mohli vrátiť roku 1990, keď priehradu vypustili. Na dne našli len torzá domov. Odtvtedy sa obyvatelia slanickej osady pravidelne stretávajú. „Keď sa plavíme na ostrov do kostola, predstavujeme si, kde sme mali dom. Nám pod tou vodou ostalo srdce,“ vzdychne Aurélia Vykydalová.

MIROSLAVA DÍREROVÁ
Plus jeden deň 11/09/2013

Neprístupné komnaty pamiatok sa otvoria verejnosti

Aj tajná miestnosť v južnej veži Dómu sv. Alžbety v Košiciach sa otvorí verejnosti v rámci Dní európskeho kultúrneho dedičstva. Celoeurópske podujatie, ktoré sprístupňuje bežne neprístupné pamiatky, sa koná v septembri v päťdesiatich štátoch. Tohtoročný program na Slovensku slávnostne otvoria pozajtra v Košiciach a Dni európskeho kultúrneho dedičstva potrvajú do 22. septembra. „Sú príležitosťou pre verejnosť, aby spoznala nepoznanú časť našej histórie,“ uviedla generálna riaditeľka Pamiatkového ústavu Katarína Košová. Motto Dní európskeho kultúrneho dedičstva 2013 znie „pamiatky duchovného života“ pri príležitosti 1150. výročia príchodu Cyrila a Metoda na územie Veľkomoravskej ríše. Aj preto otvoria svoje brány najmä mnohé kostoly a chrámy, aby návštevníkom ponúkli nielen pohľad do zákulisia, ale aj odborný výklad. Poznaniachvi-

tých zvedavcov čakajú v Moravskom Lieskovom, Píle, Častej, Holíči a ďalších mestách a obciach. Napríklad v pravoslávnej Kaplnke sv. Dimitrija v Brezovej pod Bradlom sprístupnia výstavu bohoslužobných rúch, kníh a predmetov. Súčasťou otvorenia Dní európskeho dedičstva v Historickej radnici v Košiciach bude aj tradičné odovzdávanie cien časopisu Pamiatky a múzeá za rok 2012. „Vyberali sme z viac ako stovky návrhov a rád by som zdôraznil, že okrem víťazov si pozornosť zasluhujú aj všetky nominované obnovy a podujatia v desiatich kategóriách,“ uviedol šéfredaktor časopisu Pamiatky a múzeá Peter Maráky. Medzi ocenenými je aj Vladimír Plekanec za nález gotickej fresky v kostole na Nitrianskom hrade alebo Peter Králik a Slovenská národná knižnica za sprístupnenie Apponiovskej knižnice v oponickom kaštieli. **OJ, Pravda 11/09/2013**

Strecha doslúžila priskoro

Levočania riešia kuriózný problém. Do Chrámu svätého Jakuba, v ktorom je aj slávny oltár majstra Pavla, zateká. Strešná krytina je tam pritom pomerne nová. Má len 12 rokov. No záruka sa na strechu už nevzťahuje a tak ju mesto musí vymeniť na vlastné náklady.

Levočania sa pýtajú, ako je možné, že strechy starých majstrov vydržali stáročia a túto novú treba po 12 rokoch meniť? Odpoveď pozná v meste len málokto. Reštaurátori v kostole opravujú vzácne pamiatky a voda spod zatekajúcej strechy by ich mohla vážne poškodiť. Pred dvomi rokmi teda v chráme urobili revíziu a zistili, že do kostola zateká preto, lebo na streche je síce kvalitná, no nevhodná krytina.

Neuvedený: „Tam nebol dodržaný pred 12 rokmi technologický postup. Reklamáciu asi ťažko si uplatníme, ale určite po skončení celej tejto akcie budeme hľadať zodpovedných ľudí.“

Jozef Slivenský, reportér TA3: „Strechu práve opäť opravujú. Mestskú pokladňu to bude stáť 263-tisíc eur.“

Neuvedený: „Mesto Levoča by vedelo tieto prostriedky kľudne použiť na napríklad opravu niektorých meštianskych domov.“

Jozef Slivenský, reportér TA3: „Mesto teraz navyše rieši problém, čo so zánovnou strešnou krytinou. Je jej toľko, že by pokryla domy na celej ulici a má pred sebou ešte aspoň štvrtstoročnú životnosť.“

Neuvedený: „Túto krytinu jednoducho treba predať.“

Jozef Slivenský, reportér TA3: „V zastupiteľstve nastala polemika, či to robiť po častiach alebo vcelku. Vyhral návrh pravice.“

Neuvedený: „Aby tých 2000 metrov štvorcových sa ponúкло buď cez formou elektronickej aukcie, alebo nejakou verejno-obchodnou súťažou, lebo toto je podľa mňa princíp samosprávy. A myslím si, že trh dokáže vygenerovať ešte vyššiu cenu ako si myslíme.“

Neuvedený: „Môžeme to odkúšať, ale to je len naťahovanie času.“

Neuvedený: „Následne, keď nebude úspešná verejno-obchodná súťaž, je možné predať majetok mesta aj priamo.“

Jozef Slivenský, reportér TA3: „Ak teda 2500 štvorcových metrov strešnej krytiny niekto kúpi, mestu sa aspoň časť zbytočne vyhodnotených peňazí vrátia. **Jozef Slivenský, TA3, 10/09/2013**

Posadnutí

Od roku 1990 bolo KDH členom piatich vlád. Kresťanskí demokrati nám odvtedy (spolu)vládli nejakých plus mínus dvanásť až trinásť rokov. To je dosť na to, aby urobili niečo pre slovenské rodiny a ich deti. A určite dosť na to, aby sa nemohli vyvinúť z mizérie, ktorá u nás panuje. Keď chceli členovia a funkcionári KDH rozjímať o posvätných písmach, teoretizovať o morálke a zaoberať sa analyzovaním spoločnosti, mohli sa stať teológmi, filozofmi, sociológmi, etikmi. Pokiaľ by im na to stačili intelektuálne kapacity. Lenže oni sa stali politikmi. Spolu s politikmi iných strán ovplyvňovali privatizáciu, dane, ceny, počet škôl a nemocníc, platy, dôchodky. Ovplyvňovali všetko to, prečo mať dnes deti znamená ohroziť sa spolu s nimi chudobou, prečo upadá zdravotníctvo, prečo pre deti niet dosť miest v materských škôlkach. Prečo ženy dodnes nie sú rovnako odmeňované ako muži, prečo byť na materskej znamená hrozbu pádu do sociálnej siete. Ak mieni po tomto všetkom dnes niekto s vážnou tvárou tvrdiť, že manželstvo muža a ženy je ohrozené, pretože niekto iný chce, aby sa uzákonnili aj zväzky párov rovnakého pohlavia, je obyčajný luhár. Ak by to chcel tvrdiť niekto, kto mal navyše toľko moci a príležitostí zaslúžiť sa o skutočnú prorodinnú politiku u nás, bude nielen luhárom, ale aj nehanebným pokrytcom. No a ak by to tvrdil, pretože tomuto nezmyslu sám úprimne verí, potom mu nepatrí do rúk moc tvoriť zákony, ktorými sa majú riadiť milióny rozumných ľudí. Tá posledná možnosť minimálne

u straníckych špičiek KDH nehrozí. Ich snaha iniciovať „diskusiu o prijatí ústavného zákona o ochrane manželstva“ je priehľadnou súčasťou kampane proti prijatiu celoštátnej stratégie ľudských práv. Nie je to zďaleka prvý raz, čo na seba KDH preberá stranícku úlohu v prospech agendy katolíckej cirkvi. Špičky katolíckeho kléru môžu Smeru asistovať pri rôznych „národnárskych“ a podobných aktivitách, na ministra zahraničných vecí Miroslava Lajčáka však dosah nemajú. Tu musí „zatiahnúť“ Ján Figel'. A tak sa na jednej strane Lajčák, ktorý je garantom ľudskoprávnej vládnej politiky, stáva terčom rovnakej tmárskej nenávisťi, aká bola dosiaľ vyhradená pre ľudskoprávných odborníkov a aktivistov - k čomu cirkevní hodnostári zhovievavo mlčia, hoci sa to už roky deje v mene ich agendy. Na druhej strane, v menej temnej „oficiálnej“ rovine, prichádza iniciatíva KDH. Dobré musia vedieť, že ústavný zákon „na ochranu manželstva“ nemá šancu v parlamente uspieť. O ten však nejde. Ide o hluk, ktorý má spôsobiť „diskusiu“ o ňom a ktorý má prehlásiť normálnu diskusiu o ľudských právach. Ale veď nech diskutujú. Aspoň sa opäť dozvedia, čo sú: súručenstvo prospechárov a pokrytco v s ľudmi posadnutými sexualitou. Tých nezaujímajú, ako ľudia žijú, zato ich však nesmierne trápi, ako „to“ robia. Nemôžu sa tým prestať zaoberať a vydávať to za problém vo svete plnom naozajstných problémov. Na ktorých majú sami svoj podiel.

Peter Javůrek
Pravda 11/09/2013

Ateisti môžu byť rovnako morálni ako katolíci

Otázkou pre ľudí, ktorí neveria v Boha, je počúvať svoje svedomie, napísal František v liste pre taliansky denník.

RÍM. Pápež František sa v stredu zastal ateistov, keď napísal, že sú schopní prijímať morálne rozhodnutia rovnako, ako nábožensky založení ľudia.

Urobil tak prostredníctvom listu zaslaného talianskemu denníku La Repubblica.

„Božie milosrdenstvo nemá žiadne hranice, ak sa k Nemu obrátíme úprimne a so srdcom,“ vyjadril sa František.

„Otázkou pre ľudí, ktorí neveria v Boha, je počúvať svoje svedomie. Pre ľudí bez viery bude hriech takisto proti ich svedomiu,“ doplnil.

List bol pápežovou odpoveďou na otázky, ktoré zverejnil v júli a auguste zakladateľ denníka Eugenio Scalfari. Ten sa verejne priznal k tomu, že je ateista.

„Musíme sa spolu stretávať a konať dobro. Otče, ale ja neverím, som ateista!“ Tak konaj dobro - aj tak sa tam spolu stretne,“ dodal pontifik.

SME 12/09/2013

V čom je sila príbehu Silvestra Krčméryho?

Anketa

Anton Srholec

„Krčméry zdvihol zástavu protikomunistického odboja, predovšetkým katolíckeho. A niesol ju veľmi poctivo. Stretol som sa s ním v tábore v Jáchymove, fárili sme spolu v tábore Rovnosť. Som hrdý, že patrí medzi Krčméryho žiakov a nasledovníkov, ktorí bojovali proti násiliu nenásilím, a proti klamstvám pravdou. Zaslúžil by si pomník uprostred Bratislavy.“

Ondrej Krajňák

„Slovensko, najmä veriaci občania, v osobe Silvestra Krčméryho strácajú jednu z najväčších osobností z obdobia komunistického režimu. Patril medzi zakladateľov podzemnej cirkvi a ako svedok viery a politický väzeň požíval do poslednej chvíle rešpekt a úctu predstaviteľov verejného aj cirkevného života. Jeho poslanstvo v znení „vy máte moc, ale na našej strane je pravda“ vyznieva aj dnes ako memento pre tých, ktorí by vďaka svojej moci chceli diktovať pravdy.“

Martin Bútorá

„S bolesťou som prijal správu o ukončení pozemskej púte človeka, ktorý mimoriadne obetavo svedčil o úcte k pravde. Bol ochotný za ňu obetovať aj vlastnú slobodu a utrpenie. Silvester Krčméry svojou činnosťou a ľudským príkladom ovplyvnil celé generácie ľudí na ceste viery a hľadania Boha.“

Stanislav Zvolenský

S bolesťou som prijal správu o ukončení pozemskej púte človeka, ktorý mimoriadne obetavo svedčil o úcte k pravde. Bol ochotný za ňu obetovať aj vlastnú slobodu a utrpenie. Silvester Krčméry svojou činnosťou a ľudským príkladom ovplyvnil celé generácie ľudí na ceste viery a hľadania Boha.

Dušan Čaplovič

„Osobne som poznal pána Silvestra Krčméryho. Uctil som si ho aj ako podpredseda vlády, keď som sa zúčastnil na 20. výročí sviečkovej manifestácie proti režimu. Vážim si a oceňujem jeho postoje za zachovávanie trvalých kresťanských hodnôt v našom živote, a to tak na Slovensku, ako aj v Európe a vo svete.“

SME 12/09/2013

Pracoval v utajení, stal sa legendou

Silvester Krčméry vybudoval paralelný svet. Komunistom povedal, že majú moc, no „my máme pravdu“

Silvester Krčméry a jeho spolupracovníci vystavali za komunizmu utajený, no masový odpor.

„Silvo, za čo dnes prosíš?“ Spýtali sa nedávno Silvestra Krčméryho počas jedného z večerov, keď sa v jeho byte zišli na modlitby ľudí, ktorí by mu mohli byť vnukmi. Alebo aj právnikmi. „Aby som bol lepším,“ odpovedal krátko, už sa mu ťažko rozprávalo. Za rok sa pri jeho posteli vystriedalo niekoľko stoviek ľudí, ktorých ani nepoznal. Pre nich a tisíce ďalších zostane legendou. Jeho úmrtie je dobrý dôvod vysvetliť prečo.

Jeho princíp

Silvester Krčméry bol jeden z najaktívnejších odporcov proti totalitám, akých Slovensko malo. No jeho hlavná motivácia nebola politická. Neprotestoval proti komunizmu z dôvodu, že sme boli odrezaní od Západu, že štát neumožňoval slobodne podnikat' či študovať v zahraničí alebo preto, že vláda nevzišla z volieb. Alebo študovať vôbec. Logika jeho konania vychádzala z jeho viery. Veril, že Boh miluje ľudí a očakáva, že sa rovnako budú správať aj oni. Voči nemu i voči sebe navzájom. Akýkoľvek režim, ktorý sa snažil potláčať túto logiku, preto považoval za nesprávny. Veril, že ak režim potláča tento princíp, začne potláčať aj princípy ľudskosti. Preto sa ako mladý v povstaní angažoval proti režimu vojnového štátu a skoro celý zvyšok života bojoval proti komunizmu. Keď ho mučili a vypočúvali, opakovane im túto logiku vysvetľoval. A potom aj sudcom a prokurátorom, v rámci svojich obhajobných rečí. Vráťane známeho výroku: „Vy máte síce v rukách moc, ale my máme pravdu.“ Keď neskôr režim padol, nehovoril, že tí ľudia by si zaslúžili povraz, guľku alebo basu. Pretože on nebojoval proti konkrétnym ľuďom, ale proti útoku na spomínaný princíp.

Živel

Krčméry vyštudoval medicínu v Bratislave, Prahe a Paríži. V tých časoch sa stretol s viacerými ľuďmi, ktorí ho inšpirovali charizmou i schopnosťami. Spomenúť treba najmä chorvátskeho jezuitu Tomislava Kolakoviča. Ten študentov varoval pred príchodom komunizmu a učil ich pravidlám fungova-

nia komunit v ilegalite. Do problémov s mocenským aparátom sa Silvester Krčméry nedostal preto, že by aktívne organizoval politický protikomunistický odboj, ale za náboženskú činnosť. Slovníkom vtedajšej justície išlo o protištátné aktivity. Ako nebezpečný živel bol prvý raz zatknutý a vyšetrovaný už v roku 1946. Keďže v tejto práci pokračoval, celé sa to zopakovalo o päť rokov neskôr, no už s výrazne odlišnými dôsledkami. Po trojročnej vyšetrovacej väzbe, kde prišiel k viacerým nenáhodným úrazom a zlomeninám, ho odsúdili na trinásť rokov väzenia. Zažil si tam všetko, o čom rozprávali aj politickí disidenti. Mučenie fyzickými útokmi, odopieranie spánku, pobyty na samotkách či v špeciálnych celách, kde bol niekoľko dní zavretý v klietke s takými rozmermi, aby sa nemohol posadiť a celé dni bez stravy. „Niekedy sme skôr privítali, keď nás bili alebo iným spôsobom mučili, ako keď bol pokoj, no bol človek zavretý na izolácii,“ spomínal neskôr. On v nej sedel za používanie morzeovky medzi väzňami. Keď totiž prechádzal väzneniami, zisťoval, že je v nich dosť jeho známych alebo ľudí, s ktorými mal spoločných známych. A že sú tam z rovnakých dôvodov ako on. Keďže voľne sa stretávať nemohli, informácie si odovzdávali Morseovou abecedou – vyklopkávaním písmen na mreže či vodovodnú inštaláciu. S takýmto personálnym obsadením väzenských ciel vznikali nové siete, ktorými väzni prichádzali k informáciám, podporovali sa, či sa spolu modlili.

Podzemie

Jeho najbližším spoločníkom bol rovesník kňaz Vladimír Jukl, s ktorým sa poznal zo študentských čias. Jukl zomrel minulý rok v máji. Ich osud bol v obrysoch podobný. Obaja strávili dlhé roky vo väzení za náboženskú aktivitu. Keď ich v šesťdesiatych rokoch prepustili, dali sa do budovania podzemných, teda utajených štruktúr. Išlo o malé skupiny ľudí, ktoré sa stretávali tajne, pretože už samotné stretávanie sa nábožensky zmýšľajúcich ľudí sa považovalo za nelegálne. Postupne vznikla celá sieť takýchto buniek, nielen vďaka aktivite Jukla a Krčméryho, ale aj ďalších podobne angažovaných ľudí. Iba postupne sa odkrývalo, koľko takých skupín naozaj je a začali sa prepájať. Okrem spoločných modlitieb prekladali a rozmnožovali knihy

samizdaty, časopisy, nahrávali príbehy, zamyslenia, básne či rozprávky na magnetofónové záznamy a distribuovali si ich medzi sebou. Alebo sa jednoducho stretávali na bytoch, alebo v chatách. Zároveň fungovali ako podpora pre štátom perzekvovaných ľudí a ich rodiny či pre kňazov, čo boli vysvätení tajne, alebo im bol odňatý štátny súhlas na verejné pôsobenie. Ľudia z týchto kruhov tiež pôsobili ako styčné body pre slobodné vysielace zo zahraničia, ktoré informovali o aktivitách režimu. Vďaka tomu mohli západné diplomacie vytvárať informovaný tlak na režim a žiadať prepustenie politických väzňov či spravodlivé procesy.

Tajné a masové

V týchto skupinách, spoločenstvách ľudia žili paralelný, z ich pohľadu ten skutočný život. Bolo to pokojné, tajné, ale masové hnutie odporu. Aj vďaka tejto neformálnej organizovanosti sa zúčastnilo na sviečkovej demonstrácii rok a pol pred pádom komunizmu viac ľudí, ako počas nedávnych protigorilích protestov. No bez akejkoľvek možnosti verejnej propagácie tejto akcie. Občas čelili niektorí z nich raziám a vypočúvaniam, no keďže jednotlivé bunky neboli závislé od nijakého organizačného centra, boli ťažko potlačiteľné. Krčméry a Jukl patrili k najaktívnejším postavám týchto podzemných štruktúr. Preto, hoci sa neobjavovali v médiách ani v učebniciach, priamo či sprostredkovane ich na celom Slovensku poznajú desaťtisíce ľudí.

Fakty Krčméry

- absolvent medicíny (1948),
- prvé krátke zatknutie a zadržanie Štátnou bezpečnosťou za založenie tajnej cirkvi už v roku 1946,
- opäť ho za aktivitu v podzemnej cirkvi zatkli v roku 1951, trýznili ho, odsedel si 13 rokov,
- po prepustení ako lekár pôsobil v Podunajských Biskupiciach,
- v roku 1966 založil vysokoškolský krúžok tajnej cirkvi a venoval sa evangelizácii vysokoškolákov,
- koncom sedemdesiatych rokov už existovala tajná cirkev ako organizovaná sieť po celom Slovensku,
- stál aj pri organizovaní sviečkovej manifestácie (1988) a púti 80-tých rokov v Šaštíne, vo Velehrade a v Nitre,
- v roku 1991 udelil Krčmérymu pápež Ján Pavol II. Rad sv. Silvestra.

František Múčka, SME 12/09/2013

Pápež sa zastal ateistov

Slovo „ateista“ už možno prestane byť v niektorých slovenských regiónoch nadávkou. Pápež František totiž vyhlásil, že do neba sa dostanú neveriaci rovnako, ako veriaci. Dôležité je, aby sa riadili svojim svedomím. Možno to pre niekoho znamená sklamanie, ale pápež František sa najnovšie zastal ateistov.

List pre denník La Repubblica

Pápež František: „Otázkou pre ľudí, ktorí neveria v Boha, je počúvať svoje svedomie.“

Redaktor: „Pápež de facto povedal, že na to, aby ste boli schopní prijímať správne morálne rozhodnutia, nemusíte byť nábožensky založený človek.“

Roman Hradecký, Prometheus – Združenie svetských humanistov a ateistov: „Ja by som veľmi rád, keby to hodnotenie pápeža sa dostalo aj do hodnotenia a vnímania slovenskej spoločnosti.“

Redaktor: „Podľa zástupcu organizácie slovenských ateistov totiž v mnohých regiónoch na Slovensku stále platí - neveriaci rovná sa automaticky horší človek.“

Roman Hradecký, Prometheus – Združenie svetských humanistov a ateistov: „Najvyšší predstaviteľia katolíckej cirkvi na Slovensku vyjadria sa v tom zmysle, že ateisti sú mŕtvolky, zahatávajúce cesty a odpracte ich.“

Redaktor: „Preložené do ľudskej reči, pápež najnovšie povedal, že do neba sa dostane každý, kto koná dobro, bez ohľadu na to, či je veriaci, alebo neveriaci. A to môže byť pre mnohých silná káva.“

Veriaca z Gemera: „Tí, ktorí chodia do kostola sú lepší.“

Redaktorka: „Prečo“?

Veriaca z Gemera: „Pretože sa boja, že dakto aj nad nami má moc.“

Imrich Gazda, cirkevný analytik: „František sa vyjadruje veľmi otvorene, takže jeho slová môžu občas zaskočiť tých, ktorí málo poznajú učenie cirkvi, pričom môže ísť aj o samotných veriacich.“

Redaktor: „Postoj k ateistom však nie je jediným najnovším prekvapením pápeža Františka. Vatikán totiž oznámil, že pápež dostal do daru tento ojazdený Renault z roku 1984. Sám ho bude šoférovať

Pápež pripúšťa zmenu celibátu

Celibát je v cirkevnom práve takmer tisíc rokov. Podľa pápeža sa viac-menej osvedčil

Budúci štátny sekretár Parolin pripustil diskusiu o celibáte, keďže nie je otázkou viery. Zmenu pripustil aj František.

Keď argentínsky katolícky kňaz Jerónimo Podestá stretol v 60. rokoch Cleliu Lurovú, slobodnú matku šiestich detí, a začal s ňou vzťah, bol z toho jeden z najväčších škandálov cirkvi v tom období. Na rozdiel od iných kňazov, ktorí napriek sľubu celibátu mali partnerky, sa totiž rozhodol neschovávať sa. Naopak, od Vatikánu žiadal, aby uznal právo kňazov nájsť si životné partnerky. Dnes 87-ročná Lurová a jej manžel sa stali tvármi kampane proti celibátu, výsledkom však bolo len to, že pápež Pavol VI. zdôraznil neodvolateľnosť celibátu. Neskôr pápeži Ján Pavol II. a Benedikt XVI. odmietali o celibáte diskutovať čo i len v akademickej rovine. Nechceli vraj zbytočnými spormi zneistiť veriacich.

František to zmení

„Myslím si, že časom bude celibát u kňazov dobrovoľný. Som si istý, že František to navrhne počas svojho pontifikátu,“ vyhlásila v apríli pre Fox News Lurová, ktorá sa s pontifikom pozná a tvrdí, že v posledných dvanástich rokoch jej osobne telefonoval každú nedeľu. Zdá sa, že jej slová sa môžu naplniť. František totiž nedávno vybral za nového štátneho sekretára, čo je druhá najvyššia funkcia vo Vatikáne, Pietra Parolina. A ten v rozhovore pre médiá vo Venezuele, kde ešte do polovice októbra dosluží vo funkcii pápežského nuncia, vyhlásil, že celibát nie je dogma, teda zákon božského pôvodu, a možno o ňom diskutovať. „O témach, ktoré nie sú určované vierou, sa môže diskutovať aj navrhovať určité zmeny, ale vždy v prospech jednoty a s Božou vôľou,“ vyhlásil. Pred rokom sa podobne vyjadril aj František. Ešte ako kardinál Jorge Bergoglio povedal, že zákon o celibáte katolíckych kňazov sa môže zmeniť, aj keď podľa neho

sa za tisíc rokov skôr osvedčil. „Je to otázka disciplíny, nie viery,“ napísal v minuloročnej knihe Na nebi a na Zemi.

Podľa biskupov nič nové

Ako príklad spomenul katolíckej cirkvi východného obradu, ktoré majú v niektorých prípadoch celibát u kňazov len ako možnosť. Kňazom sa môže stať aj ženatý muž. Katolícka cirkev medzi seba vpustila už aj niekoľkých ženatých bývalých anglikánskych kňazov. Teológ Robert Gahl z hnutia Opus Dei však pripomína, že žiadne katolícké tradície neumožňujú, aby sa muž ženil po tom, ako sa stane kňazom. „Toto vytvorilo rozdelené srdce, oslabený záväzok voči Bohu a išlo by to presne proti tomu, o čom František hovoril, teda že kňazi sa majú vzdať pozemských pôžitkov a šíriť slovo Božie,“ cituje ho Fox News. O celibáte sa nehovorí priamo v Biblii, no výzvy na to, aby sa kňazi vzdali partneriek a nemali deti, sa prvýkrát objavili už v roku 304. Do kánonického práva sa celibát definitívne dostal a druhom lateránskom koncile v roku 1139, ktorý zakázal kňazom ženit sa. Napriek tomu desaťtisíce kňazov opustili cirkev, aby sa oženili, mnohí ďalší (najmä v Afrike a v Latinskej Amerike) zostávajú kňazmi a partnerku s deťmi držia v tajnosti. Práve tento „dvojaký život“ pápež František vo svojich dielach ostro kritizuje. Podľa Konferencie biskupov Slovenska sa Parolinovým výrokom nič nemení. „Dezignovaný štátny sekretár nepovedal nič nové, len to, čo cirkev hovorí už storočia,“ povedal pre SME hovorca biskupov Jozef Kováčik.

Fakty Celibát

- Nespomína sa v Biblii, no cirkev ho vyžadovala už v prvých storočiach po Kristovi.

- Napriek tomu ho nedodržiali ani mnohí pápeži.

- Jeho zástancovia tvrdia, že kňaz by mal byť plne oddaný Bohu.

- Podľa kritikov išlo cirkvi o to, aby sa nedelil jej majetok.

Matúš Krčmárik, SME 13/09/2013

a využívať na krátke jazdy po Vatikáne. Možno je to malá inšpirácia aj pre iných cirkevných otcov, ktorí sa pokušeniu jazdiť na luxusných autách nie vždy dokážu ubrániť.“

Rado Igaz, Markíza, 12/09/2013